

ISSN 1392-8295

UK
Uniwersytet
Jana Kochanowskiego w Kielcach

mokslo darbai transactions

RESPECTUS PHILOLOGICUS

2016 Nr. 29 (34)

RESPECTUS PHILOLOGICUS Nr. 29 (34)

MOKSLINIS TĘSTINIS LEIDINYS

Leidžia Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas ir Jano Kochanovskio universiteto Humanitarinis fakultetas Kielcuose du kartus per metus (balandžio 25 d. ir spalio 25 d.).

Leidinyje lietuvių, lenkų, anglų, rusų kalbomis skelbiami originalūs moksliniai straipsniai, atitinkantys svarbiausias fakultetų humanitarinių mokslinių tyrimų kryptis: lingvistikinius tyrinėjimus, literatūros naratyvų ir kontekstų problematiką, reklamos diskurso paveikumą, vertimo teoriją ir praktiką.

CZASOPISMO NAUKOWE

Wydawcy: Uniwersytet Wileński – Wydział Humanistyczny w Kownie oraz Uniwersytet Jana Kochanowskiego – Wydział Humanistyczny w Kielcach. Ukazuje się dwa razy w roku: 25 kwietnia i 25 października.

W czasopiśmie, w językach litewskim, polskim, angielskim i rosyjskim, zamieszczone są oryginalne artykuły naukowe, których tematyka odzwierciedla najważniejsze kierunki badań prowadzonych na wydziałach humanistycznych współpracujących uczelni: badania językoznawcze i literaturoznawcze wraz z ich kontekstami, badania nad reklamą oraz nad teorią i praktyką przekładu.

ONGOING ACADEMIC PUBLICATION

Published twice a year (April 25, October 25) by Vilnius University Kaunas Faculty of Humanities and The Jan Kochanowski University Faculty of Humanities in Kielce.

The periodical publishes original scholarly articles written in English, Lithuanian, Polish and Russian that correspond to the main humanitarian research fields of the faculties: linguistic researches, issues of literary narratives and contexts, influence of advertising discourse, theory and practice of translation.

DUOMENŲ BAZĖS / BAZY DANYCH / ABSTRACTING AND INDEXING

Elektronische Zeitschriftenbibliothek (2002)	Frei zugängliche E-Journals Universitätsbibliothek Regensburg
Arianta (2002)	Naukowe i branżowe polskie czasopisma elektroniczne
Balcan Rusistics (2004)	Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego
C.E.E.O.L. (2005)	Russian Language, Literature and Cultural Studies Central and Eastern European Online Library DFG Nationallizenzen
EBSCO (2006)	Humanities International Complete Humanities Source Current Abstracts Humanities International Index TOC Premier
MLA (2007)	Modern Language Association International Bibliography
Index Copernicus (2008)	Index Copernicus International Journal Master List
Lituanistika (2011)	The Database of the Humanities and Social Sciences in Lithuania
PNB (2011)	Polska Bibliografia Naukowa
MIAR (2011)	Information Matrix for the Analysis of Journals
Linguistic Bibliography Online (2012)	BrillOnline Bibliographies, Netherlands
Ulrichs (2013)	Ulrich's Periodicals

PATIKRA / WERYFIKACJA / VERIFICATION

REDAKCIJOS ADRESAS / ADRES REDAKCJI / EDITORIAL OFFICE

Vilniaus universitetas	Vilnius University	Uniwersytet Jana Kochanowskiego
Kauno humanitarinis fakultetas	Kaunas Faculty of Humanities	Wydział Humanistyczny
Muitinės g. 8	Muitines 8	ul. Świętokrzyska 21D
LT-44280 Kaunas	LT-44280 Kaunas	25-406 Kielce
Lietuva	Lithuania	Polska

Straipsnius ir kitą mokslinę medžiagą prašome siųsti į žurnalo redakciją Kaune, taip pat el. paštu.

Articles and other scientific material send to the Editorial Office in Kaunas, as well as by e-mail. Artykuły i inne materiały przeznaczone do publikacji prosimy nadsyłać na adres redakcji w Kownie, także pocztą elektroniczną.

El. paštas / E-mail respectus.philologicus@khf.vu.lt **Tel.** +370 37 750 536
Interneto svetainė / Strona internetowa / Homepage <http://www.rephi.khf.vu.lt>

REDAKTORIAI / REDAKCJA / EDITORS

Gabija Bankauskaitė-Sereikienė (lietuvių kalba / język litewski / Lithuanian language)

Beata Piasecka (lenkų kalba / język polski / Polish language)

Brygita Brasiienė (anglų kalba / język angielski / English language)

Alla Diomidova (rusų kalba / język rosyjski / Russian language)

Print ISSN 1392-8295, Online ISSN 2335-2388

© Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas, 2016

© Uniwersytet Jana Kochanowskiego – Wydział Humanistyczny w Kielcach, 2016

RESPECTUS PHILOLOGICUS Nr. 29 (34)

REDAKCINĖ KOLEGIJA – KOLEGIUM REDAKCYJNE EDITORIAL BOARD

Vyriausioji redaktorė – redaktor naczelny – editor-in-chief

**Gabija BANKAUSKAITĖ-
SEREIKIENĖ**
gabija.sereikiene@khf.vu.lt

Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Vyriausiosios redaktorės pavaduotojas – zastępca redaktora naczelnego – deputy editor-in-chief

Marek RUSZKOWSKI
gustaw1960@op.pl

Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Vyriausiosios redaktorės pavaduotoja – zastępca redaktora naczelnego – deputy editor-in-chief

Loreta ULVYDIENĖ
loreta.ulvydiene@khf.vu.lt

Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Daiva ALIŪKAITĖ
daiva.aliukaite@khf.vu.lt

Vilniaus universiteto docentė, dr., Lietuva
Docent Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Associate Professor, Vilnius University, Lithuania

Danutė BALŠAITYTĖ
dbalsaityte@gmail.com

Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Wiesław CABAN
caban@ujk.kielce.pl

Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Renato CORSETTI
renato.corsetti@gmail.com

Romos universiteto „La Sapienza“ profesorius, habil. dr., Italija
Profesor Uniwersytetu Rzymkiego „La Sapienza“, dr hab., Włochy
Professor, Sapienza University of Rome, Italy

Anatolij CHUDINOV
ap_chudinov@mail.ru

Uralo valstybinio pedagoginio universiteto profesorius, dr., Rusija
Profesor Uralskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego, dr, Rosja
Professor, Ural State Pedagogical University, Russia

Janusz DETKA
januszdetka1@wp.pl

Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Margarita GAVRILINA
gavril@inbox.lv

Latvijos universiteto profesorė, dr., Latvija
Profesor Uniwersytetu Łotewskiego w Rydze, dr, Łotwa
Professor, University of Latvia, Latvia

Jonė GRIGALIŪNIENĖ
jone.grigaliuniene@gmail.com

Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Laima KALĖDIENĖ
kaledienei@gmail.com

Mykolo Romerio universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Michała Rómera, dr, Litwa
Professor, Mykolas Romeris University, Lithuania

Asta KAZLAUSKIENĖ
a.kazlauskiene@hmf.vdu.lt

Vytauto Didžiojo universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Witolda Wielkiego, dr, Litwa
Professor (04H), Vytautas Magnus University, Lithuania

Aleksandras KRASNOVAS
aleksandras.krasnovas@khf.vu.lt

Vilniaus universiteto profesorius, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

- Jadvyga KRŪMINIENĖ**
jadvyga.kruminiene@khf.vu.lt
Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania
- Kazimierz LUCIŃSKI**
ifs@ujk.edu.pl
Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland
- Lidia MICHALSKA-BRACHA**
lidia.bracha@ujk.edu.pl
Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorė, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland
- Gerald E. MIKKELSON**
gemikk@ku.edu
Kanzaso universiteto profesorius, dr., JAV
Profesor Uniwersytetu w Kansas, dr, USA
Professor, The University of Kansas, USA
- Olegas POLIAKOVAS**
oleg.poljakov@ffv.vu.lt
Vilniaus universiteto profesorius, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania
- Adriana SERBAN**
adriana.serban@univ-montp3.fr
Polio Valéry universiteto Montpellier III docentė, dr., Prancūzija
Docent Uniwersytetu Paul Valéry, Montpellier III, dr, Francja
Senior lecturer, Paul Valéry University, Montpellier III, France
- Yuri STULOV**
yustulov@mail.ru
Minsko valstybinio lingvistikos universiteto profesorius, dr., Baltarusija
Profesor Państwowego Uniwersytetu Lingwistycznego w Mińsku, dr, Białoruś
Professor, Minsk State Linguistic University, Belarus
- Leona TOKER**
toker@mscc.huji.ac.il
Jeruzalės Hebrajų universiteto profesorė, habil. dr., Izraelis
Profesor Uniwersytetu Hebrajskiego w Jerozolimie, dr hab., Izrael
Professor, The Hebrew University of Jerusalem, Izrael

TURINYS / SPIS TREŚCI

I. DISKURSO IR NARATYVO TYRIMAI / BADANIA NAD DYSKURSEM I NARRACJĄ

Marek Ruszkowski (Lenkija / Polska). Fundamentalizm językowy.....	9
Ina Pukelytė (Lietuva / Litwa). Tarp dramos ir postdramos.....	18
Eglė Gabrėnaitė (Lietuva / Litwa). Politinio komentaro retorika: žanro transformacijos	25
Sylwia Konarska-Zimnicka (Lenkija / Polska). Socjologia a warsztat naukowy historyka. Przykład etnometodologii.....	33
Iwona Filipczak (Lenkija / Polska). Marginalization of South Asians Based on Race and Skin Color in Bharati Mukherjee's <i>Jasmine</i> and Chitra B. Divakaruni's <i>The Mistress of Spices</i>	46
Skirmantė Biržietienė (Lietuva / Litwa). Antikinė „lengvoji poezija“: epigramos ypatumai.....	57
Ewa Anna Piasta (Lenkija / Polska). Motywy religijne w powieści <i>Gody magdeburskie</i> Gertrudy von Le Fort.....	65

II. KALBA. VISUOMENĖ. KULTŪRA / JĘZYK. SPOŁECZEŃSTWO. KULTURA

Oleksandr Kapranov (Norvegija / Norwegia). Conceptual Metaphors in British Foreign Secretary's Twitter Discourse Involving Ukraine.....	75
Татьяна Бобкова (Ukraina / Ukraina). Классификация коллокаций: основные подходы и критерии	87
Martyna Król (Lenkija / Polska). Homonimia wśród nominatów dotyczących czasu i przestrzeni: polsko-rosyjskie studium kontrastywne.....	99
Ольга Солодушко (Lenkija / Polska). Семантическая характеристика зоонимов, мотивированных пестрой окраской и узорами на шерсти животного (на примере кличек коров в польском и украинском языках)	107
Elżbieta Michow (Lenkija / Polska). Polskie i bułgarskie frazeologizmy somatyczne motywowane przez nazwy części ciała służących do mówienia.....	121
Olga V. Domnich (Ukraina / Ukraina). Etymologic Features and Peculiarities of the Process of Indigenous Vocabulary Borrowing in American English.....	130
Erika Merkytė-Švarcienė (Lietuva / Litwa). Tarmių mentalinio žemėlapiu (ne)tikslumo veiksniai: tarmės vartojimas vs. nevartojimas.....	139
Hona Mickienė, Rita Baranauskienė (Lietuva / Litwa). Veliuonos apylinkių pravardžių semantikos ypatumai: pirminės pravardės.....	155
Lina Bikilienė (Lietuva / Litwa). Evaluative Language in Lithuanian Students' English Writing. A Study of <i>Important</i> and <i>Interesting</i>	177

**III MOKSLINIO GYVENIMO KRONIKA /
KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO**

Konferencijų apžvalgos / Konferencje

Gabija Bankauskaitė-Sereikienė (Lietuva / Litwa). Žanras: kanonas ar transformacija?	188
Jurgita Astrauskienė, Danguolė Satkauskaitė (Lietuva / Litwa). Tarp eilučių: kalbos ir medijų sankirta.....	191

Knygų recenzijos / Recenzje książek

Алла Дюмидова (Lietuva / Litwa). Просто о сложном: новое пособие по фонетике русского языка.....	194
Aleksandras Krasnovas (Lietuva / Litwa). Apie lenkų tremtinius Sibire – išsamiai ir objektyviai.....	196

Anonsai / Zapowiedzi	199
-----------------------------------	-----

IV. REIKALAVIMAI STRAIPSNIAMS /

ZASADY OPRACOWYWANIA PUBLIKACJI	200
--	-----

CONTENTS

I. RESEARCH OF DISCOURSE AND NARRATIVE

Marek Ruszkowski (Poland). Linguistic Fundamentalism.....	9
Ina Pukelytė (Lithuania). Between Drama and Postdrama	18
Eglė Gabrėnaitė (Lithuania). The Rhetoric of Political Commentary: Genre Transformations	25
Sylvia Konarska-Zimnicka (Poland). Sociology and Methodology of Historical Research. Ethnomethodology.....	33
Iwona Filipczak (Poland). Marginalization of South Asians Based on Race and Skin Color in Bharati Mukherjee's <i>Jasmine</i> and Chitra B. Divakaruni's <i>The Mistress of Spices</i>	46
Skirmantė Biržietienė (Lithuania). Ancient "Simple Poetry": Peculiarities of the Epigram	57
Ewa Anna Piasta (Poland). Religious Motifs in the Novel <i>The Magdeburg Wedding</i> by Gertrud von le Fort	65

II. LANGUAGE. SOCIETY. CULTURE

Oleksandr Kapranov (Norway). Conceptual Metaphors in British Foreign Secretary's Twitter Discourse Involving Ukraine	75
Татьяна Бобкова (Ukraine). Classification of Collocation: The Main Approaches and Criteria	87
Martyna Król (Poland). Homonymy among the Nominates Concerning Time and Space: Polish-Russian Contrastive Study	99
Ольга Солодушко (Poland). Semantyc Analysis of Zoonyms Motivated by the Coloured Coat (Based on the Cow Names in Polish and Ukrainian).....	107
Elżbieta Michow (Poland). Polish and Bulgarian Somatic Phrases Justified with the Names of the Parts of the Body Designed for Speaking	121
Olga V. Domnich (Ukraine). Etymologic Features and Peculiarities of the Process of Indigenous Vocabulary Borrowing in American English.....	130
Erika Merkytė-Švarcienė (Lithuania). Un(accuracy) Factors of the Mental Map of Dialects: Using vs. Non-using a Dialect	139
Ilona Mickienė, Rita Baranauskienė (Lithuania). Peculiarities of Nickname Semantics in Veliuona Region: Primary Nicknames	155
Lina Bikelienė (Lithuania). Evaluative Language in Lithuanian Students' English Writing. <i>A Study of Important and Interesting</i>	177

III. SCIENTIFIC LIFE CHRONICLE**Conference review****Gabija Bankauskaitė-Sereikienė** (Lithuania). Genre: Canon or Transformation? 188**Jurgita Astrauskienė, Danguolė Satkauskaitė** (Lithuania). Between the Lines:
The Intersection of Speech and Media 191**Book reviews****Алла Дюмидова** (Lithuania). In Simple Words about Complicated: The New Guide
to the Russian Phonetics 194**Aleksandras Krasnovas** (Lithuania). The Polish Exiles in Siberia: In Detail and
Objectively..... 196**Announcements** 199**IV. REQUIREMENTS FOR PUBLICATION** 200

I. DISKURSO IR NARATYVO TYRIMAI / BADANIA NAD DISKURSEM I NARRACJĄ

Marek Ruszkowski

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Instytut Filologii Polskiej

ul. Świętokrzyska 15G, 25–406 Kielce, Polska

Tel. +48 41 349 71 20

E-mail: gustaw1960@op.pl

Zainteresowania naukowe: gramatyka języka polskiego, stylistyka, językoznawstwo statystyczne

FUNDAMENTALIZM JĘZYKOWY¹

„Człowiek jest nie tyle zwierzęciem racjonalnym, ile raczej zwierzęciem ideologicznym”.

Karl Popper

„Prawda, którą żyję, jest prawdą tylko dzięki temu, że się z nią utożsamiam”.

Karl Jaspers

„Człowiek z powodu słabości intelektu i braku prawości moralnej jest zmuszony do wybierania rozwiązań skrajnych”.

Stefan Swieżawski

Artykuł jest poświęcony analizie ortodoksyjnych postaw wobec języka, które można określić jako fundamentalistyczne. Termin „fundamentalizm” został użyty po raz pierwszy w 1910 roku w Stanach Zjednoczonych na określenie amerykańskich protestantów, którzy rozumieli Biblię dosłownie i odrzucali teorię ewolucji. Jednak na gruncie polskim jest pojęciem stosunkowo nowym. Nie notują go słowniki języka polskiego aż do początku lat 90. XX wieku. Rzeczownik „fundamentalizm” prawdopodobnie po raz pierwszy pojawia się w suplemencie do „Słownika języka polskiego” pod redakcją Mieczysława Szymczaka. Postawy fundamentalistyczne wobec języka charakteryzują się nieracjonalnym, radykalnym, wyłącznie emocjonalnym stosunkiem do zjawisk językowych. Zjawiska te nie są rozpatrywane sine ira et studio, a autorzy werdyktów normatywnych nie mają wystarczającej wiedzy językoznawczej. Należy tu zaliczyć postawy purystyczne (nacjonalistyczne, tradycjonalistyczne, egocentryczne, elitarne) oraz perfekcjonizm

¹ Artykuł jest zmodyfikowaną wersją wykładu inauguracyjnego wygłoszonego 2 października 2014 r. podczas uroczystej inauguracji roku akademickiego 2014/2015 na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach.

i logizowanie w języku. O ile emocjonalny i bardzo subiektywny stosunek do zjawisk językowych można częściowo usprawiedliwić, jeśli dotyczy on przeciętnych użytkowników polszczyzny, o tyle trudno tak postąpić w odniesieniu do językoznawców. Zadaniem każdej nauki (w tym językoznawstwa) jest racjonalne poznawanie i opisywanie rzeczywistości, a językoznawcy powinni dążyć do wypracowania logicznie ścisłych i metodologicznie uzasadnionych sądów na temat języka.

SŁOWA KLUCZOWE: fundamentalizm, racjonalizm, postawy wobec języka.

Termin *fundamentalizm* został użyty po raz pierwszy w 1910 roku w Stanach Zjednoczonych na określenie amerykańskich protestantów, którzy rozumeli Biblię dosłownie i odrzucali teorię ewolucji (Gawkowska 2005: 335). Jednak na gruncie polskim jest pojęciem stosunkowo nowym. Nie notują go słowniki języka polskiego aż do początku lat 90. XX wieku (np. Linde 1854; de Bondy-Lempicka, Arct 1939/1958; Doroszewski 1960; Skorupka *i in.* 1969; Szymczak 1978). Rzeczownik *fundamentalizm* prawdopodobnie po raz pierwszy pojawia się w suplemencie do słownika Mieczysława Szymczaka, w którym jest definiowany następująco: „rygorystyczne przestrzeganie jakichś zasad, norm, zwłaszcza w dziedzinie religii i polityki; ortodoksyjność” (Bańko *i in.* 1992: 24). Prawie w tym samym czasie hasło *fundamentalizm* zostaje zarejestrowane po raz pierwszy w opracowaniu encyklopedycznym, a mianowicie w 21. wydaniu *Encyklopedii popularnej PWN* z 1991 roku (Mincer 1994: 30).

W słownikach ogólnych języka polskiego hasło *fundamentalizm* definiowane jest podobnie, np.:

„ściśle przestrzeganie zbioru jakichś zasad, nakazów, norm, szczególnie religijnych, niekiedy politycznych; ortodoksja” (Dunaj 1998, t. 1: 261);

„rygorystyczne przestrzeganie zasad, najczęściej religijnych, czasem też chęć podporządkowania normom religijnym życia społecznego i politycznego” (Bańko 2000, t. 1: 423);

„dosłowna wierność doktrynie, zwłaszcza religijnej lub politycznej, objawiająca się rygorystycznym, bezkrytycznym, często fanatycznym przestrzeganiem jej zasad; ortodoksja” (Dubisz 2003, t. 1: 953).

Słowniki te z natury rzeczy podają definicje dość lakonicznie. Jednak szerokie, kulturowe rozumienie tego pojęcia nie daje się łatwo ująć w karby definicji. Stefan Rudnik zauważa:

Ustalenie definicji fundamentalizmu jest przedsięwzięciem niezwykle trudnym, ponieważ zjawiska objęte tym terminem powstawały i powstają w różnych uwarunkowaniach cywilizacyjnych, posiadają odmienne źródła i cele. Stąd należałoby raczej mówić o różnych odmianach fundamentalizmu, które wykazują co najmniej następujące wspólne cechy:

formułowane opinie i sądy podniesione zostają do rangi absolutu, dlatego nie podlegają jakiegokolwiek krytyce i dyskusji;

nie uznaje się tolerancji, już zgłaszanie wątpliwości równa się aktowi zdrady;

ludzi dzieli się jedynie na przyjaciół i wrogów, swoich i obcych;

fundamentalizm jest zaprzeczeniem demokracji, gdyż ta zakłada wzajemne poszanowanie racji występujących stron.

Opisowo można by określić fundamentalizm jako postawę absolutyzującą te wartości i sposoby myślenia, które wyrażają agresywne ideologie społeczne, polityczne, religijne i rasowe. Przyjęte w nich wyobrażenia i sposoby argumentacji nie podlegają krytycznemu sprawdzeniu, a wypływając z wewnętrznych potrzeb, zawierają z reguły silny ładunek emocjonalny. Tak rozumiany fundamentalizm oznacza niemożność racjonalnej rejestracji rzeczywistości, [...] jest ucieczką w to, co proste, przejrzyste i uporządkowane (Rudnik 1994: 13).

Termin *fundamentalizm* nie bywa odnoszony do zjawisk językowych, tylko najczęściej do religii (m.in. Mincer 1994; Rudnik 1994; Mynarek 1996; Śnieżyński 2005), rzadziej do polityki (np. Pastwa 1994; Sielski 2005). Można go również zastosować na określenie niektórych ortodoksyjnych postaw wobec języka.

Andrzej Markowski wyróżnia w polskim społeczeństwie osiem postaw w stosunku do zjawisk językowych: puryzm językowy, konserwatyzm, perfekcjonizm, logizowanie w języku, liberalizm językowy, indyferentyzm, abnegacja i postawa naturalna wobec kwestii językowych (Markowski 2005: 126). Jednak fundamentalistyczne byłyby tylko te postawy, które charakteryzują się nieracjonalnym, radykalnym, wyłącznie emocjonalnym stosunkiem do zjawisk językowych. Zjawiska te nie są rozpatrywane *sine ira et studio*, a autorzy werdyktów normatywnych nie mają wystarczającej wiedzy językoznawczej i zazwyczaj językoznawcami nie są. Należy tu zaliczyć skrajne postawy purystyczne, które mogą być: nacjonalistyczne, tradycjonalistyczne, egocentryczne i elitarne (Markowski 2005: 127), oraz perfekcjonizm i logizowanie w języku.

Puryzm nacjonalistyczny, związany z tzw. kryterium narodowym poprawności językowej, zawsze lub prawie zawsze opowiada się za elementami rodzimymi, a występuje przeciwko elementom zapożyczonym z innych języków. Jeden z korespondentów Programu I Polskiego Radia pisze: „Razi mnie zaśmiecanie języka angielszczyzną. To takie żalodne te *rankingi*, *baskety* itp., to poniżanie się małych ludzików, aby wykazać się, jacy to z nich światowcy” (za Markowski 2005: 128).

Z oceną rzeczownika *basket* należy się zgodzić. Inaczej należy potraktować wyraz *ranking*. *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN* podaje, że jest to słowo nadużywane i zaleca stosowanie rzeczownika *zestawienie*, np. „Ranking, *lepiej*: zestawienie, najsympatyczniejszych polityków” (Markowski 2010: 948). Jednak obydwa wyrazy to synonimy semantycznie dość odległe: *ranking* – ‘klasyfikacja według określonych kryteriów, kolejność ustalana na podstawie osiągniętych wyników’; *zestawienie* (w interesującym nas znaczeniu) – a) ‘połączenie, ułożenie elementów w określoną całość; kompozycja’, b) ‘spis, wykaz’ (Dubisz 2003, t. 3: 886, t. 4: 968).

Warto sobie również uświadomić, że „nie istnieje żadna prosta zależność między liczbą zapożyczeń w języku a jego sprawnością komunikatywną i stylistyczną oraz jego rangą kulturalną” (Buttler *i in.* 1973: 42).

Puryzm tradycjonalistyczny „polega na uznawaniu języka pewnej epoki za wzorcowy i, silnemu bądź umiarkowanemu, przeciwstawianiu się neologizmom leksykalnym lub, rzadziej, gramatycznym. W warunkach polskich, współcześnie, za język, do którego należy się odwoływać, uznaje się niemal wyłącznie polszczyznę okresu międzywojennego”, o czym świadczą m.in. następujące wypowiedzi Polaków:

„Przed wojną uczono mnie, że nie należy mówić *wykorzystywać doświadczenie*, a teraz powszechnie słyszy się ten błąd w ustach polityków i ludzi wykształconych”; Rzeczownik *wczasy* został „wymyślony przez komunistów po wojnie, bo przed wojną mieliśmy tylko *wywcasy*” (Markowski 2005: 129).

Rzeczywiście, jeszcze słowniki z lat 30. XX stulecia zalecały, aby posługiwać się czasownikami *wyzyskać*, *spożytkować* zamiast *wykorzystać*. Jednak norma językowa jest zmienna w czasie, a kwestionowana forma ma dzisiaj w polszczyźnie pełne prawo obywatelstwa: *Uniwersalny słownik języka polskiego* pod hasłem *wykorzystać* – *wykorzystywać* podaje następujące przykłady łączliwości tego czasownika: *Wykorzystać doświadczenie, sytuację, umiejętność, wpływy, znajomości* (Dubisz 2003, t. 4: 609).

Z kolei rzeczownik *wywcasy* jest jeszcze rejestrowany w 10. tomie *Słownika języka polskiego* pod redakcją Witolda Doroszewskiego w formie *wywcasy* z uwagą *tylko w liczbie mnogiej* (Doroszewski 1968: 313) oraz w *Słowniku poprawnej polszczyzny* w formie *wywcasy* bez kwalifikatora (Doroszewski 1973: 933). Jednak już pod koniec lat 60. XX wieku wyraz ten był uznawany za przestarzały (np. Skorupka *i in.* 1969: 950). Współczesne słowniki języka polskiego hasła *wywcasy* nie rejestrują. Zgodnie z prawem ekonomii językowej, jeśli dwa warianty mają to samo znaczenie, to samo zabarwienie stylistyczne i pełnią tę samą funkcję, istnieje dużo większe prawdopodobieństwo, że upowszechni się forma krótsza. Tak też się stało z rzeczownikiem *wczasy*, który ma jedną sylabę mniej niż *wywcasy*.

Można także zetknąć się z puryzmem egocentrycznym (w przekonaniu osoby wypowiadającej się w kwestiach normatywnych jedynie poprawne są tylko te formy, których ona używa i które akceptuje). Już trzykrotnie poprawiono mnie, kiedy użyłem rzeczownika *solenizant* w odniesieniu do osoby, która miała w danym dniu urodziny. Zdaniem osób poprawiających ten, kto ma urodziny, to jubilat. Jest to klasyczny przykład werdyktu normatywnego opartego wyłącznie na własnej intuicji językowej, która nie została zweryfikowana na podstawie definicji słownikowych. Hasło *solenizant* definiowane jest bardzo podobnie, np. ‘mężczyzna obchodzący w danym dniu imieniny lub urodziny’ (Dunaj 2001, t. 2: 331); ‘osoba obchodząca w danym dniu imieniny lub urodziny’ (Dubisz 2003, t. 3: 1297); ‘osoba obchodząca swoje urodziny albo imieniny’ (Markowski 2010: 1072).

Jak się wydaje, postawy fundamentalistyczne związane z puryzmem elitarnym (wzorcowy jest język określonej grupy społecznej) mają mniejszy zakres prawdopodobnie dlatego, że trudno dzisiaj wskazać grupę czy warstwę społeczną, której polszczyzna mogłaby stanowić wzór. Jeśli nawet za taką warstwę uznamy inteligencję wielopokoleniową, to z pewnością będzie to nieliczna grupa.

Częsta natomiast jest postawa perfekcjonizmu językowego, która wyraża się „w dążeniu do tego, by elementy językowe były używane precyzyjnie i jednoznacznie, a także do tego, by środki językowe były w jak największym stopniu systemowe, a co za tym idzie, żeby ograniczyć liczbę wyjątków, zmniejszyć wariantywność i wszelką nieregularność w obrębie systemu językowego” (Markowski 2005: 132). Również językoznawcy są krytykowani za zbyt liberalizm: „Postawy lingwistów cechuje dość często bierność wobec faktów językowych. Zbyt dużą wagę przywiązują oni do zwyczaju, który powoduje żywiołowy, nie kontrolowany rozwój systemu” (Bugajski 1993: 7).

Doceniając troskę normatywistów, musimy zaznaczyć, że zwolennicy tej postawy w jej postaci skrajnej nie rozumieją tego, że język jest przede wszystkim konwencjonalnym zbiorem znaków i powiązań między nimi, tworem zmieniającym się, dynamicznym, wielowymiarowym, w którym nieregularności i formy oboczne są czymś naturalnym.

Jeden z czytelników „Gazety Wyborczej. Kielce” (wydanie z 19.07.2011) zwrócił uwagę na fakt, że Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach reklamuje się, posługując się m.in. hasłem: *Studiuj unikalne kierunki studiów*. Był oburzony, że został użyty przymiotnik *unikalny* zamiast *unikatowy*, i to przez instytucję promującą wiedzę. Jeden z redaktorów „Gazety Wyborczej” zwrócił się do mnie z prośbą o opinię w tej sprawie. Zawarłem w niej pogląd, że zgodnie z normą wzorcową należałoby posłużyć się przymiotnikiem *unikatowy*, który jest utworzony regularnie od rzeczownika *unikat* za pomocą przyrostka *-owy* (tak jak *beton-owy*, *dom-owy*, *stal-owy*, *zegar-owy* itp.). Jednak przymiotnik *unikalny* mieści się w normie potocznej oraz ma we współczesnej polszczyźnie większą frekwencję – w elektronicznym *Narodowym Korpusie Języka Polskiego* (<http://nkjp.pl>) forma *unikalny* występuje 319 razy (56,2%), a postać *unikatowy* 249 (43,8%). Jest więc na pewno bliższy językowi młodzieży, do której reklama jest kierowana, a rządzi się ona przecież swoimi prawami, wśród których aspekt pragmatyczny jest ważniejszy niż normatywny. Odpowiedź ta została opublikowana w „Gazecie”. Niezadowolony czytelnik napisał do mnie list, w którym stwierdził m.in.: „Żałuję, że zdecydował się Pan na odpowiedź dziennikarzowi GW – na takim poziomie. Nie po raz pierwszy okazuje się, że same tytuły naukowe nie wystarczą. Trzeba mieć wiedzę, wyobraźnię i ... odwagę cywilną”.

Jest to wypowiedź bardzo emocjonalna, nieoparta żadnymi racjonalnymi argumentami, nieodwołująca się do współczesnych prac z zakresu poprawności językowej, które formę *unikalny* poza komunikacją oficjalną dopuszczają (Markowski 2010: 1238), a postać *unikatowy* traktują jako książkową (Grzenia 2004: 458) lub oba przymiotniki uważają za jednakowo poprawne, choć nadużywane (Bańko, Krajewska 1994: 338).

Cechami fundamentalistycznymi może odznaczać się również logizowanie w języku, które opiera się na logice potocznej, czyli zasadach poprawnego myślenia. Na pozór jest to stanowisko racjonalne, jednak w odniesieniu do konwencjonalności związku między znakiem językowym a jego desygnatem oraz metaforyczności języka może być nieuzasadnione. Logizowaniu ulegają sami językoznawcy. Jeden z nich na łamach czasopisma *Język Polski* krytykował napis *Wyjście bezpieczeństwa* na szybie autobusu: „Napis ten ze względu na swoją nieprzejrzystość semantyczną wywołuje zastrzeżenia. Wyraz *bezpieczeństwo* swoim znaczeniem przywołuje cały zespół czynników, które wskazują na bezpieczne warunki. Tymczasem *wyjście* takie jest przeznaczone do użytku w razie *niebezpieczeństwa*” (za Preyzner 1993: 239).

W podobnym, ale nieco łagodniejszym tonie wypowiadał się Stanisław Urbańczyk: „Nie zamierzam zwalczać ani popierać napisu *Wyjście bezpieczeństwa*, ale nie będę ukrywał, że mię on razi” (Urbańczyk 1993: 239).

Teoretycznie równie dobrze napis mógłby brzmieć *Wyjście niebezpieczeństwa*, a informowałby o tym, że tą drogą pasażerowie powinni opuścić autobus w razie *niebezpieczeństwa*. Jeśli jednak napis *Wyjście bezpieczeństwa* jest jednoznacznie rozumiany, utrwalony, nie razi użytkowników języka, to jaki sens ma występowanie

przeciw niemu? Poza tym informacja w nim zawarta jest dla pasażerów czytelna: „Przecież właśnie ukazuje im cel – bezpieczeństwo, i jak go osiągnąć – gdzie jest wyjście. A wyjątkowość sytuacji ukazana jest przez to, że napis WYJŚCIE jest umieszczony na oknie. Jakiż to potężny i skondensowany ładunek informacyjny!” (Preyzner 1993: 239).

Formy językowe nie są przecież prostym odbiciem kategorii ludzkiego myślenia. Na przykład przyimek *w* komunikuje między innymi, że ‘dana osoba lub rzecz zajmuje część przestrzeni, obszaru lub powierzchni, wyznaczoną przez obiekt, o którym mowa’: *być w pokoju, usiąść w hotelu, czytać w ogrodzie, mieszkać w Kielcach, spędzić wakacje w górach*. Należałoby więc zdyskredytować konstrukcję *kobieta jest w ciąży*, bo to przecież *cięża jest w kobiecie*. Ze zrozumiałych względów nie miałyby to jednak sensu.

Badacze wyróżniają fundamentalizm miękki i twardy (Arbiszewski 2005: 181), który nazywają również fundamentalizmem płytkim i głębokim.

Przez fundamentalizm płytki będziemy rozumieli niezbyt silne zaangażowanie woli, która pod względem jakości swego zaangażowania albo jest zdominowana przez bojaźń szacunkową względem jakiegoś autorytetu i w sposób przedrefleksyjny bierze go w obronę, albo też skrępowana jest lękiem przed próbą samodzielnego myślenia i stawianiem trudnych pytań. Trudność tych ostatnich wynika nie tyle z samej materii poruszanego problemu, ile z odwagi postawienia samego pytania tam, gdzie „nie powinno się” ono pojawić, bo wszystko jest już z góry rozstrzygnięte mocą autorytetu lub niewolniczego przywiązania do odziedziczonej tradycji. [...] Przez postawę głębokiego fundamentalizmu będziemy rozumieli radykalne nastawienie woli, które pod względem jakości swego zaangażowania utwierdziło już podmiot w przekonaniu, że w dziedzinie poznania naukowego osiągnął nadrzędny względem historii i żyjących w niej ludzi punkt widzenia (Śnieżyński 2005: 80).

W odniesieniu do kwestii językowych fundamentalizmem miękkim można nazwać nieracjonalną postawę umiarkowanego krytycyzmu, która nie dopuszcza różnych poziomów normy, zróżnicowania języka, form obocznych, pozornych nielogiczności. Reprezentanci tej postawy zawsze, czyli bez względu na sytuację komunikacyjną, opowiadają się za formami zgodnymi z normą wzorcową (np. tylko za postacią *unikatowy*) lub popadają w przesadne logizowanie (potępienie napisu *Wyjście bezpieczeństwa*). Fundamentalizm twardy polegałby na wartościowaniu wyłącznie emocjonalnym, niepopartym wiedzą językową i odwoływaniem się do opracowań ortopedycznych i słowników ogólnych (potępienie form *wykorzystać doświadczenie, wczasy, solenizant* ‘osoba mająca urodziny’).

Między naukowym oglądem i interpretacją faktów a postawą fundamentalistyczną istnieje sprzeczność. „Fundamentalizm to struktura pionowa (wertykalna), uporządkowana hierarchicznie i autorytarna; antyfundamentalizm to struktura pozioma (horyzontalna), antyautorytarna, bez wyróżnionych centrów wiedzy i władzy” (Bronk 2005: 21). Nauka bez wątplenia należy do antyfundamentalizmu. O ile „klasyczna postać fundamentalizmu związana jest z pojęciem wiedzy pewnej, ponieważ fundament to to, co zakładamy jako niewzruszone i na czym spoczywa reszta konstrukcji” (Ziemska 2005: 120), o tyle istotą nauki jest sceptycyzm. „Obok epistemologicznej *mody na wątpliwości* [...] na poziomie działania społecznego panuje swoista *moda na pewność*” (Zieliński 2005: 209; por. też Rolewski, Czerniak 1991). Dlatego też językoznawstwo normatywne odrzuca w zasadzie

„purystyczną koncepcję normy, traktując ją jako zjawisko dynamiczne, wewnętrznie zróżnicowane, odzwierciedlające mechanizmy rozwojowe języka i jego tendencje ewolucyjne” (Bugajski 1999: 99).

O ile emocjonalne i bardzo subiektywne postawy wobec zjawisk językowych można częściowo usprawiedliwić, jeśli reprezentują je przeciętni użytkownicy polszczyzny, o tyle trudno tak postąpić w odniesieniu do językoznawców.

Już ponad 20 lat temu Ireneusz Bobrowski napisał monografię pt. *Językoznawstwo racjonalne*. Tytuł na pozór bardzo osobliwy, to tak jakby napisać prace *Fizyka racjonalna* albo *Chemia organiczna racjonalna*. Zastanawia przymiotnik *racjonalne*, bo przecież każda nauka (w tym językoznawstwo) powinna zmierzać do racjonalnego poznawania i opisywania rzeczywistości. Zadaniem językoznawców jest „dążenie do wypracowania logicznie ścisłych i metodologicznie uzasadnionych sądów na temat języka” (Bobrowski 1993: 5). Tak więc sam tytuł pracy, nie mówiąc o jej zawartości, jest swoistym protestem przeciwko intuicjonizmowi i nieracjonalnym sposobom uprawiania językoznawstwa.

Warto w tym miejscu przytoczyć słowa W. Doroszewskiego sprzed prawie pół wieku:

Chodzi tylko o jedną rzecz zasadniczą: o nieuleganie nastrojowi przesadnego pesymizmu, niepoddawanie się wrażeniu, że z językiem polskim jest coraz gorzej, że porasta on coraz gęstszym, coraz bardziej zagłuszającym go chwastem. (...) Akcja tępienia błędów musi się łączyć z akcją szerzenia rzeczowych wiadomości o języku, bo bez tego groziłoby jej szybkie wyjałowienie (Doroszewski 1966: 36–38).

Bibliografia

- ARBISZEWSKI, K., 2005. Fundamentalizm humanistyczny. O niektórych konsekwencjach studiów nad nauką i technologią. In: Red. M. SZULAKIEWICZ, Z. KARPUS. *Fundamentalizm i kultury*. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 181–195.
- BAŃKO, M. (red.), 2000. *Inny słownik języka polskiego*. T. 1–2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- BAŃKO, M., KRAJEWSKA, M., SOBOL, E. (red.), 1992. *Słownik języka polskiego. Suplement*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- BAŃKO, M., KRAJEWSKA, M., 1994. *Słownik wyrazów kłopotliwych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- BOBROWSKI, I., 1993. *Językoznawstwo racjonalne. Zagadnień teorii językoznawczej i metodologii opisów gramatycznych*. Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN.
- de BONDY-LEMPICKA, Z., ARCT, S. (red.), 1939. *Podręczny słownik języka polskiego*. Przedruk fotooffsetowy. Warszawa: Wiedza Powszechna, wyd. 2, 1958.
- BRONK, A., 2005. „Fundamentalizm”: sensy i dziedziny użycia. In: Red. M. SZULAKIEWICZ, Z. KARPUS. *Fundamentalizm i kultury*. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 19–30.
- BUGAJSKI, M., 1993. *Językoznawstwo normatywne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- BUGAJSKI, M., 1999. *Pół wieku kultury języka w Polsce (1945–1995)*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- BUTTLER, D., KURKOWSKA, H., SATKIEWICZ, H., 1973. *Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności gramatycznej*. Wyd. 2. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- DOROSZEWSKI, W., 1966. *Wśród słów, wrażeń i myśli. Refleksje o języku polskim*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.

- DOROSZEWSKI, W. (red.), 1960. *Słownik języka polskiego*. T. 2. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- DOROSZEWSKI, W. (red.), 1968. *Słownik języka polskiego*. T. 10. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- DOROSZEWSKI, W. (red.), 1973. *Słownik poprawnej polszczyzny*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- DUBISZ, S. (red.), 2003. *Uniwersalny słownik języka polskiego*. T. 1–4. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- DUNAJ, B. (red.), 1998, 2001. *Słownik współczesnego języka polskiego*. T. 1–2. Warszawa: Przegląd Reader's Digest.
- GAWKOWSKA, A., 2005. Czy liberalna demokracja potrzebuje fundamentów? In: Red. M. SZULAKIEWICZ, Z. KARPUS. *Fundamentalizm i kultury*. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 335–347.
- GRZENIA, J., 2004. *Słownik poprawnej polszczyzny*. Warszawa: Świat Książki.
- LINDE, S. B., 1854. *Słownik języka polskiego*. Wyd. 2. T. 1. Lwów: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- MARKOWSKI, A., 2005. *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- MARKOWSKI, A. (red.), 2010. *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- MINCER, F., 1994. Kilka uwag o fundamentalizmie islamskim, katolickim i protestanckim. In: Red. A. PAWŁOWSKI. *Fundamentalizm współczesny*. Zielona Góra: Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 30–35.
- MYNAREK, H., 1996. *Zakaz myślenia. Fundamentalizm w chrześcijaństwie i islamie*. Gdynia: Wydawnictwo URAEUS.
- Narodowy Korpus Języka Polskiego*, <http://nkjp.pl>
- PASTWA, F., 1994. Fundamentalizm – pojęcie polityczne. In: Red. A. PAWŁOWSKI. *Fundamentalizm współczesny*. Zielona Góra: Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 39–43.
- PREYZNER, M., 1993. Czy napis WYJŚCIE BEZPIECZEŃSTWA na szybie autobusu jest bez sensu? *Język Polski*, LXXIII, z. 3, 239.
- ROLEWSKI, J., CZERNIAK, M. (red.), 1991. *Wokół fundamentalizmu epistemologicznego*. Warszawa: Instytut Filozofii i Socjologii PAN.
- RUDNIK, S., 1994. Doktrynalne podłoże fundamentalizmu islamskiego. In: Red. A. PAWŁOWSKI. *Fundamentalizm współczesny*. Zielona Góra: Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 13–18.
- SIELSKI, J., 2005. Fanatyzm i fundamentalizm w polityce. In: Red. M. SZULAKIEWICZ, Z. KARPUS. *Fundamentalizm i kultury*. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 321–334.
- SKORUPKA, S., AUDERSKA, H., ŁEMPICKA, Z. (red.), 1969. *Mały słownik języka polskiego*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- SZYMCZAK, M. (red.), 1978. *Słownik języka polskiego*. T. 1. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- ŚNIEŻYŃSKI, K., 2005. Fundamentalizm w filozofii i teologii – etiologia postaw. In: Red. M. SZULAKIEWICZ, Z. KARPUS. *Fundamentalizm i kultury*. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 77–88.
- URBAŃCZYK, S., 1993. Wyjście (nie)bezpieczeństwa. *Język Polski*, LXXIII, z. 3, 239–240.
- ZIELIŃSKI, W., 2005. Niefundamentalistyczny walor krytycznego racjonalizmu. In: Red. M. SZULAKIEWICZ, Z. KARPUS. *Fundamentalizm i kultury*. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 205–216.
- ZIEMIŃSKA, R., 2005. Fundamentalizm epistemologiczny i poszukiwanie pewności. In: Red. M. SZULAKIEWICZ, Z. KARPUS. *Fundamentalizm i kultury*. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 119–128.

Marek Ruskowski

Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Research interests: Polish grammar, stylistics, statistical linguistics

LINGUISTIC FUNDAMENTALISM

Summary

The term *fundamentalism* was first used in 1910 in the United States with reference to the American Protestants who had literal understanding of the Bible and rejected the theory of evolution. The term *fundamentalism* can be as well used to denote extreme orthodox attitudes to language, which are characterised by the irrational, radical, strictly emotional approach to linguistic phenomena. Such phenomena are not analysed *sine ira et studio*, and the authors of normative verdicts have insufficient knowledge of linguistics. It is about the purist attitudes (nationalist, orthodox, egocentric, elitist), perfectionism and applications of logics to the language.

Even though emotional and very subjective attitudes to the language phenomena can be partly justified if they are represented by the average users of the Polish language, it is hard to find justification of it when it comes to linguists. Each science (including linguistics) should strive to rationally recognise and describe the reality, and the linguists' objective is to make efforts to find the judgements about language which are logically strict and methodologically justified.

KEY WORDS: fundamentalism, rationalism, attitudes towards language.

Gauta 2015 06 22

Priimta publikuoti 2016 01 10